

Brud eller kontinuitet?

Hvorfor udvikler historien sig som den gør? Essensen af historiefaget er at forklare udviklinger i forskellige perioder, vurdere begivenheders indflydelse og undersøge tendenser. I den forbindelse laver vi synkrone og diakrone analyser, hvor vi ser på både den lang- og kortsigtede indflydelse på det, vi undersøger, og hvilke konsekvenser det har efterfølgende.

Når vi efterfølgende vurderer, hvad der egentlig skete i fortiden, trækker vi netop på disse analyser, og vi vil i den forbindelse komme med vores bud på, om det var en markant forandring eller en allerede eksisterende tendens, vi er vidner til.

Vi deler derfor vores perspektiver op i to dele: Et kontinuitetsspor og et brudsspor

Kontinuitet

Når vi vurderer en historisk tendens eller begivenhed vil vi altid kigge bagud i tiden og undersøge, hvad der mon kunne have skabt dette. Det ligger helt i forlængelse af den almindelig [ophavsanalyse](#), vi ofte laver. Vi vil undersøge, om der i tiden forinden, var begivenheder eller tendenser, som ligner det, vi undersøger.

Er den begivenhed, vi kigger på, en del af en serie af begivenheder, som ligner den meget? Er den periode, vi analyserer, en videreførelse af den foregående periode blot med lidt andre nuancer?

Ser man fx på oplysningstiden, kan man spørge sig selv om, hvor meget der egentlig er arvegods fra renæssancen. Her vil der være mange fællestræk: Begge perioder indeholder en afstandstagen til middelalderens statiske verdensopfattelse og faste samfundsstrukturer; de deler en ny og anderledes tilgang til den katolske kirke som institution i den form, den havde på dette tidspunkt; der er begge steder en øget interesse for videnskaben som en (mere) selvstændig forklaringsform, og mange af de primære tænkere fra begge perioder både kommer fra borgerskabet og henvender sig til samme. I den forstand kan vi altså argumentere for, at til trods for at oplysningstiden ser anderledes ud og har andre foki, er det en klar videreførelse af, hvad der er startet i århundrederne forinden.

Brud

Når man undersøger brud, vil man hævde, at der med en given begivenhed eller periode sker noget markant anderledes. Her brydes med grundlæggende normer, strukturer, principper og verdensopfattelser, og noget helt nyt opstår, som gør, at vi må tale om et klart brud. Til trods for at vi kan se inspirationer fra tidligere tider (for det kan man jo som regel), vil vi hævde, at der sker et kvantespring, som forsvare, at vi må skrive vores historie med en særlig periode, som starter netop her.

Er den begivenhed, vi undersøger, markant anderledes fra, hvad der foregik før? Er den periode, vi fokuserer på, helt selvstændig og må vurderes helt på egne præmisser?

Hvis vi vender tilbage til forskellen mellem renæssancen og oplysningstiden, kan vi jo også argumentere for, at der her sker noget nyt - ellers ville vi jo heller ikke have navngivet dem som to forskellige perioder. Hvor renæssancens videnskabelige fokus i høj grad handlede om at bevise Guds eksistens, blev oplysningstidens tilgang i højere grad at skille det religiøse og det videnskabelige ad; hvor renæssancen var stærkt inspirerede af græsk/romerske tænkere, blev oplysningstidens filosofi lang mere selvstændigt ration og byggede på empiriske beviser; og samfundsopfattelsen bevægede sig fra et syn på de styrede som borgede snarere end undersåtter.

Det skal du være opmærksom på, når du læser:

Der er i al historieskrivning en tendens til, at forfatteren primært lægger sig på det ene eller det andet spor. Historie er jo et humanistisk fag og er skrevet af mennesker, og derfor har hver afsender sit eget perspektiv på, hvordan historien skal skrives, og hvad der lå til grund for, at den udviklede sig, som den gjorde. Derfor bliver der ved med at komme nye historiebøger, der hele tiden har nye perspektiver, og det, der ofte sker, er, at den nye historiebog kritiserer de gamle bøger for et for entydigt kontinuitetsspor eller det modsatte.

Det kan jo også nogle gange diskuteres, hvad der egentlig er kontinuiteten fra en periode til en anden. Er det det religiøse element? Det indenrigspolitiske? Det udenrigspolitiske eller de sociale forhold? Det slags ting kan ligeledes være til diskussion, og derfor kan der komme uenighed om, hvori eventuelle brud består.

Du skal prøve at gennemskue, hvor forfatterens opfattelse af brud og kontinuitet ligger, forholde dig kritisk til vedkommendes valg og fravalg.

Det skal du være opmærksom på, når du skriver:

Når du selv producerer historisk tekst, vil du naturligvis have en perspektiv, der peger mere i den ene retning end den anden. Men det er vigtigt, at du hele tiden forholder dig til, hvad det modsatte perspektiv kan give. Du må endelig ikke se de to positioner som modsætninger, som gensidigt udelukker hinanden, men snarere som to sideløbende spor, som kan hjælpe med at give nuance i din tekst.